

Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartai

13-asis VSAFAS

„Nematerialusis turtas“ (Žin., 2008, Nr. 86-3438)

Turinys

- **Bendrosios nuostatos**
- **Nematerialiojo turto grupės**
- **Nematerialiojo turto pripažinimas ir pirminis įvertinimas**
- **Pagrindinės operacijos su nematerialiuoju turtu**
- **Turto mainai**
- **Vėlesnės su nematerialiuoju turtu susijusios išlaidos ir jų apskaita**
- **Naudingo tarnavimo laikas**

Turinys (2)

- Nematerialiojo turto, turinčio neribotą naudingo tarnavimo laiką, vertinimas po pirminio pripažinimo
- Nuostoliai dėl turto nuvertėjimo
- Nurašymas ir perleidimas
- Kai kurių nematerialiojo turto vienetų, būdingų tik viešajam sektoriui, apskaita
- Informacijos pateikimas finansinių ataskaitų aiškinamajame rašte
- Baigiamosios nuostatos
- Užduotys

Bendrosios nuostatos

- Nematerialusis turtas – materialios formos neturintis, nuo kitų VSS nematerialiojo turto vienetų atskiriamas nepiniginis turtas, kuriuo VSS disponuoja ir kurį naudodamas numato gauti tiesioginės ir (arba) netiesioginės ekonominės naudos.
- Standartas taikomas NT apskaitai, [išskyrus](#):
  - finansinį turtą, kurio apskaitai taikomi 14-asis VSAFAS „Jungimai ir investicijos į asocijuotuosius subjektus“, 15-asis VSAFAS „Konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys ir investicijos į kontroliuojamus subjektus“ ir 17-asis VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“;
  - prestižą, kurio apskaitai taikomas 15-asis VSAFAS „Konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys ir investicijos į kontroliuojamus subjektus“;
  - kitą NT, kurio apskaitą reglamentuoja kiti VSAFAS.
- NT, įsigytas pagal finansinės nuomos (lizingo) sutartį, įsigijimo metu yra registruojamas apskaitoje 19-ojo VSAFAS „Nuoma, finansinė nuoma (lizingas) ir kitos turto perdavimo sutartys“ nustatyta tvarka, o vėliau jo apskaitai turi būti taikomas šis standartas.

NT grupės

- VSS NT pagal jo pobūdį skirsto į šias grupes:
  - **plėtros darbai** – tai tyrimų, rezultatų ar kitos patirties ir žinių taikymas planuojant ar kuriant naujus ar iš esmės pagerintus produktus, prieš pradėdant juos gaminti, ar paslaugas – prieš pradėdant jas teikti (pavyzdžiui, kompiuterinės programos kūrimas ir diegimas; naujos cheminių, fizikinių tyrimų įrangos kūrimas; kt.);
  - **programinė įranga ir programinės įrangos licencijos** – VSS įsigytos kompiuterių programos, duomenų bazės ir jų naudojimo licencijos (pavyzdžiui, apskaitos sistema; biudžeto valdymo sistema; darbo užmokesčio skaičiavimo sistema; elektroninio žodyno programa; operacinė sistema; sistemų licencijos; duomenų bazės; kt.);

Pavyzdys. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) atlieka naujos elektroninio mokesčių deklaravimo sistemos kūrimo darbus, kurie ateityje teiks ekonominę naudą, nes sumažins sąnaudas, susijusias su deklaracijų priėmimu ir apdorojimu, ir pagerins šios paslaugos kokybę. Be to, VMI ketina baigti kurti šią sistemą ir ją naudoti ir gali patikimai nustatyti su jos kūrimu susijusias išlaidas. Šiuo atveju minėtų darbų išlaidos pripažįstamos NT. Kol programa nebaigta kurti, šios išlaidos traukiamos į apskaitą grupėje „Plėtros darbai“, vėliau, kai programa parengiama naudoti, šios išlaidos perkeliama į grupę „Programinė įranga“.

NT grupės (2)

- **patentai ir kitos licencijos** (pavyzdžiui, licencijos teikti profesines mokymo paslaugas, asmens sveikatos priežiūros licencija, prekių ženklai, išradimų patentai ir kt.);

Pavyzdys. Vilniaus miesto poliklinika įsigijo licenciją profilaktikos, diagnostikos ir gydymo paslaugoms teikti. Jei licencijos įsigijimo savikaina reikšminga, šio VSS apskaitoje registruojamas NT, kuris amortizuojamas per licencijos galiojimo laikotarpį, o jei licencija yra neribotam laikotarpiui, užregistruotas NT amortizuojamas per laikotarpį, kuriuo numatoma užsiimti licencijuota veikla.

- **literatūros, mokslo ir meno kūriniai** – literatūros, mokslo ar meno kūrinių sukūrimo išlaidos arba autorinių teisių įsigijimo išlaidos, kurios pripažįstamos NT (pavyzdžiui, autorių teisių į knygą ar kompiuterinę programą, ar architektūros kūrinių įsigijimo išlaidos);

NT grupės (3)

- **kitas NT** – įvairus kitas NT, atitinkantis nurodytus šiame standarte NT pripažinimo kriterijus (pavyzdžiui, žemėlapių originalai, geodezinių tinklų planai, teritorijų planavimo detalieji ir specialieji dokumentai ir pan.);
- **nebaigti NT kūrimo ir vystymo projektai** – visų išvardytų NT grupių kūrimo ir vystymo projektai, kol NT dar nevisiškai paruoštas naudoti, kaip yra numatęs VSS, išskyrus plėtros darbus (pavyzdžiui, pirktos kompiuterinės apskaitos sistemos diegimas, prekės ženklo kūrimas ir kt.);

Pavyzdys. VSS pradėjo apskaitos sistemos diegimo darbus. Kol programa nebus visiškai įdiegta, patirtos išlaidos traukiamos į apskaitą grupėje „Nebaigti nematerialiojo turto kūrimo ir vystymo projektai“. Baigus sistemos diegimą, šios išlaidos perkeliamos į grupę „Programinė įranga“.

- **išankstiniai apmokėjimai** – išankstiniai apmokėjimai už NT, kuriam taikomas šis standartas, kol NT bus gautas.

NT pripažinimas ir pirminis įvertinimas

Pripažinimo kriterijai:

- NT pripažįstamas ir registruojamas, jei jis atitinka NT apibrėžimą ir **šiuos pripažinimo kriterijus**:
  - yra lengvai atskiriamas nuo kitų nematerialiojo turto vienetų;
  - tikėtina, kad VSS būsimaisiais laikotarpiais iš turto gaus ekonominės naudos;
  - galima patikimai nustatyti turto įsigijimo ar pasigaminimo savikainą;
  - VSS turi teisę tuo turtu disponuoti, jį kontroliuoti arba apriboti teisę juo naudotis kitiems.
- Kai kuris NT gali turėti materialiojo turto požymių arba gali būti susietas su materialia forma. VSS, siekdamas nustatyti, ar turtas, turintis tiek materialiojo, tiek nematerialiojo turto požymių, turėtų būti registruojamas apskaitoje pagal 12-ojo VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ ar pagal šį standartą, turi nuspręsti, **kuris iš požymių yra esminis**.

1 pavyzdys. Programa, įrašyta į kompiuterinę laikmeną, bus registruojama apskaitoje remiantis šio standarto nuostatomis, kadangi VSS reikia programinės įrangos, o kompiuterinė laikmena yra tik priemonė šiam turtui perduoti.

2 pavyzdys. Patentas yra patvirtinta teisė į išradimą, kuri patvirtinama teisės aktu nustatyta tvarka išduodant tai liudijantį dokumentą. Šiuo atveju patentas bus registruojamas apskaitoje remiantis šio standarto nuostatomis, kadangi dokumentas, liudijantis teisę į išradimą, yra tik priemonė šiai teisei patvirtinti.

NT pripažinimas ir pirminis įvertinimas (2)

Įsigijimo savikainos sudėtis (jei įsigyjamas turtas)

- Įsigytas NT pirminio pripažinimo momentu apskaitoje **registruojamas įsigijimo savikaina**.
- NT **įsigijimo savikainą sudaro** pirkimo kaina, įskaitant importo ir kitus negražintinus mokesčius, atėmus prekybos nuolaidas. Visos išlaidos, tiesiogiai priskirtinos NT įsigijimui ir susijusios su turto paruošimu naudoti, taip pat yra įtraukiamos į jo įsigijimo savikainą, jeigu jos reikšmingos. Tiesiogiai priskirtinų išlaidų pavyzdžiai yra:
  - išmokos darbuotojams, trečiosioms šalims ir panašios išlaidos, atsirandančios dėl šio turto parengimo naudoti,
  - išlaidos testavimui, skirtam nustatyti, ar NT tinkamai veikia.
- Naujo produkto ar paslaugos pristatymo išlaidos, veiklos pradėjimo naujoje vietoje išlaidos, administracinės ir kitos bendrosios išlaidos **neįtraukiamos** į NT įsigijimo savikainą.

NT pripažinimas ir pirminis įvertinimas (3)

Įsigijimo savikainos sudėtis (jei įsigyjamas turtas) (tesinys)

- Į NT įsigijimo savikainą **neįtraukiamos, o nurašomos į sąnaudas tą ataskaitinį laikotarpį, kai patiriamos, šios išlaidos:**
  - išlaidos, patirtos tada, kai turtas tampa tokios būklės, kad galima pradėti jį naudoti VSS numatomu būdu,
  - išlaidos, kurios nėra būtinos norint paruošti turtą numatomam naudojimui,
  - išlaidos, patirtos veiklos pradžioje, prieš turtui pasiekiant planuotą pajėgumą.
- Jeigu turtas įsigyjamas išsimokėtinai per ilgesnį nei 12 mėnesių laikotarpį ir sutartyje nurodytos **palūkanos reikšmingai skiriasi nuo rinkos palūkanų normos** arba nėra nurodytos, turto įsigijimo savikaina apskaičiuojama diskontuojant visą mokėtiną sumą iki dabartinės vertės, taikant rinkos palūkanų normą sutarties sudarymo metu. Šios sumos ir bendros mokėjimo sumos skirtumas jo apskaičiavimo metu į apskaitą netraukiamas, o pripažįstamas palūkanų sąnaudomis per išsimokėjimo laikotarpį. Turto įsigijimo savikaina lygi skolos įsipareigojimo amortizuotai savikainai, kurios apskaičiavimas (taip pat ir rinkos palūkanų normos nustatymas, diskontavimo formulė ir pavyzdžiai) yra pateiktas 17–ajame VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“.
- **Išankstiniai mokėjimai** už NT finansinėse ataskaitose priskiriami prie NT.

NT pripažinimas ir pirminis įvertinimas (4)

Nemokamai gauto turto apskaita (jei įsigyjamas turtas)

- VSS gali gauti NT nemokamai arba įsigyti už simbolinį atlygį. Nemokamai gautam turtui priskiriamas ir VSS paaukotas ar padovanotas turtas.
- Kai NT yra gautas nemokamai arba įsigytas už simbolinį atlygį, jo įsigijimo savikaina laikoma tikroji vertė turto įsigijimo dieną, jei tikrąją vertę įmanoma patikimai nustatyti. Tokiu atveju faktiškai sumokėtos (mokėtinos) sumos ir tikrosios turto vertės įsigijimo dieną skirtumas, jei turtas įsigytas už simbolinį atlygį, arba visa tikroji turto vertė įsigijimo dieną, jei turtas gautas nemokamai, apskaitoje registruojama kaip finansavimo sumos pagal 20-ojo VSAFAS „Finansavimo sumos“ nuostatas. Tuo atveju, kai tikrosios vertės negalima patikimai nustatyti, nemokamai gautas turtas apskaitoje registruojamas simboline vieno lito verte, o už simbolinį atlygį įsigytas turtas apskaitoje registruojamas to simbolinio atlygio verte.

NT pripažinimas ir pirminis įvertinimas (5)

Paties VSS sukurtas NT ir jo apskaita

- VSS, kurdamas NT pats, visas patirtas išlaidas turi suskirstyti į tyrimų ir plėtros išlaidas.

Tyrimo etapas

- Tyrimo etapas prasideda VSS pradėjus rinkti informaciją NT, kurią VSS nusprendė kurti, kūrimui ir baigiasi, kai VSS gali įrodyti, kad kuriamas NT teiks ekonominės naudos. Tyrimo veiklos pavyzdžiai:
  - veikla, skirta įgyti naujų žinių;
  - gautų žinių įvertinimas ir jų pritaikymas;
  - alternatyvių medžiagų, priemonių, gaminių, procesų, sistemų ar paslaugų ieškojimas ir įvertinimas.
- Tyrimo išlaidos nėra laikomos NT, todėl pripažįstamos sąnaudomis jų susidarymo metu.

NT pripažinimas ir pirminis įvertinimas (6)

Plėtros etapas

- Plėtros etape VSS, jau nusprendęs kurti konkretų turto vieneta, dažniausiai gali jį atskirti ir įrodyti, kad jis teiks ekonominės naudos. NT turi būti pripažįstamas ir registruojamas apskaitoje tik tada, kai VSS gali įrodyti, kad:
  - yra techninių galimybių užbaigti šio turto kūrimą taip, kad jį būtų galima parduoti arba naudoti savo veikloje, ir VSS ketina užbaigti kurti šį turtą;
  - ketina ir gali šį turtą naudoti arba parduoti arba gali įrodyti, kad turtas teiks ekonominės naudos, jeigu bus naudojamas viduje, ir kaip jos teiks;
  - egzistuoja naudojant šį turtą gaminamų produktų ar teikiamų paslaugų arba paties NT rinka;
  - turi tinkamų finansinių ir kitų išteklių, reikalingų plėtrai užbaigti ir turtui naudoti arba parduoti;
  - gali plėtros etape patikimai įvertinti su jo kūrimu susijusias išlaidas.
- Su plėtra susijusios veiklos pavyzdžiai:
  - pavyzdžių ir modelių projektavimas, konstravimas ir testavimas prieš pradėdant juos gaminti arba naudoti;
  - instrumentų, įrankių, šablonų ir antspaudų projektavimas pagal naujas technologijas;
  - bandomosios įrangos projektavimas, konstravimas ir eksploatavimas;
  - pasirinktų alternatyvių naujų arba pagerintų medžiagų, įrangos, produktų, procesų, sistemų arba paslaugų projektavimas, konstravimas ir testavimas.

NT pripažinimas ir pirminis įvertinimas (7)

Plėtros etapas (tęsinys)

- Paties VSS sukurtas nematerialusis turtas apskaitoje registruojamas pasigaminimo savikaina, į kurią įtraukiamos visos tiesiogiai priskiriamos išlaidos, būtinos šiam turtui sukurti ir paruošti jį naudoti VSS numatomu būdu. Tiesiogiai priskirtinų išlaidų pavyzdžiai yra:
  - išlaidos sumokėti už NT kūrimo metu sunaudotas medžiagas ir suteiktas (pasinaudotas) paslaugas;
  - išlaidos NT kūrusių darbuotojų atlyginimams ir kitoms šiems darbuotojams skirtoms išmokoms mokėti;
  - bandomosios įrangos projektavimo, konstravimo ir eksploatavimo išlaidos;
  - pasirinktų alternatyvių naujų arba pagerintų medžiagų, įrangos, produktų, procesų, sistemų arba paslaugų projektavimo, konstravimo ir testavimo išlaidos.
- Paties VSS sukurto NT savikainai nepriskiriama:
  - pardavimo, administracinės ir kitos bendrosios pridėtinės išlaidos, išskyrus tas, kurias galima tiesiogiai priskirti prie turto paruošimo jį naudoti išlaidų;
  - pirminiai veiklos neefektyvumo nuostoliai, patiriami prieš pasiekiant planuojamus turto naudingumo rodiklius;
  - darbuotojų, dirbsiančių su sukurtu nematerialiuoju turtu, mokymo išlaidos;
  - reklamos ir kitos rėmimo (pavyzdžiui, naujos paslaugos pristatymo visuomenei, įvaizdžio gerinimo, reprezentacijos, darbo su vartotojais ir pan.) išlaidos.

NT pripažinimas ir pirminis įvertinimas (8)

Plėtros etapas (tęsinys)

- Jei VSS negali atskirti tyrimų etapo išlaidų nuo plėtros etapo išlaidų, visos išlaidos priskiriamos tyrimo etapo išlaidoms, kurios pripažįstamos sąnaudomis tą ataskaitinį laikotarpį, kurį jos susidarė. Paties VSS sukurti savo prekių ženklai, aukštųjų mokyklų studijų programos ir kiti panašūs vienetai neturi būti pripažįstami NT, nes jų tyrimo etapo išlaidos negali būti atskirtos nuo plėtros etapo išlaidų.
- Išlaidos, kurias VSS pripažino sąnaudomis ankstesniais ataskaitiniais laikotarpiais, vėliau negali būti pripažįstamos NT pasigaminimo savikainos dalimi.
- Išlaidos, sukauptos per plėtros etapą, šiam etapui pasibaigus pergrupuojamos į atitinkamą NT grupę.

Turto mainai

- Kai NT įsigijamas mainais už jį perduodant kitos paskirties NT ar kitą turtą, mainais gauto turto įsigijimo savikaina yra lygi mainais atiduoto turto tikrajai vertei perdavimo metu, pakoreguotai gauta ar sumokėta pinigų ar pinigų ekvivalentų suma.
- Kai NT įsigijamas mainais į panašų turtą, atliekantį panašias tokios pačios veiklos funkcijas ir turintį panašią tikrąją vertę, arba į panašaus turto dalį, tokiu atveju pelnas ar nuostoliai iš turto mainų neatsiranda, o naujo turto įsigijimo savikaina yra prilyginama mainais atiduoto turto balansinei vertei. Jei mainais atiduodamo turto tikroji vertė yra mažesnė už jo balansinę vertę, pirmiausia turtą atiduodantis VSS registruoja atiduodamo turto nuvertėjimą, o tada gautą turtą įtraukia į apskaitą atiduoto turto balansine verte, apskaičiuota atėmus užregistruotą turto nuvertėjimą.
- Jeigu keičiantis turtu yra naudojami pinigai, vadinasi, mainomas turtas nėra panašios vertės.

Vėlesnės su NT susijusios išlaidos ir jų apskaita

- Vėlesnės išlaidos, susijusios su jau pripažintu apskaitoje ir VSS naudojamu NT, paprastai pripažįstamos sąnaudomis tą ataskaitinį laikotarpį, kurį patiriamos. Tačiau, jeigu VSS gali patikimai nustatyti, kad tokios išlaidos leis iš esmės pagerinti naudojamą NT ir gauti iš to turto didesnės ekonominės naudos ateityje, ir jeigu jos gali būti patikimai įvertintos ir priskirtos konkrečiam turtui, šių išlaidų suma turi būti didinama turto įsigijimo savikaina.
- NT būdinga tai, kad paprastai labai sudėtinga nustatyti, ar išlaidos patobulins turtą ir jis ateityje duos didesnės ekonominės naudos, ar tik išlaikys tinkamą jo būklę, ir priskirti šias išlaidas konkrečiam turtui. Todėl tik labai retais atvejais išlaidos, patirtos po piršto ar susikurto NT pradinio pripažinimo, gali būti pripažintos turto įsigijimo išlaidomis ir šių išlaidų suma didinama to turto įsigijimo ar pasigaminimo savikaina.

Naudingo tarnavimo laikas

- VSS NT naudingo tarnavimo laikas gali būti ribotas ir neribotas. Paprastai ribotą naudingo tarnavimo laiką turinčio NT naudingo tarnavimo laikas neturi viršyti 20 metų.
- Nustatant NT naudingo tarnavimo laiką, turi būti atsižvelgiama į:
  - numatomą turto naudojimo trukmę VSS veikloje;
  - tipinį naudojant šį turtą gaunamų produktų gyvavimo ciklą ir viešą informaciją apie panašaus turto, kurį naudojant atliekamos panašios funkcijos, naudingo tarnavimo laiką;
  - techninį, technologinį arba kitokį senėjimą;
  - išlaidų turto priežiūrai, reikalingų, kad šis turtas teiktų ekonominę naudą ateityje, lygį, taip pat VSS gebėjimą ir ketinimą siekti šio lygio;
  - laikotarpį, kuriuo numatoma kontroliuoti turtą, ir kitus teisinius arba panašius turto naudojimo apribojimus, pavyzdžiui, finansinės nuomos (lizingo) sutarčių pabaigos datas, kai laikotarpio pabaigoje nuosavybės teisė neperduodama;
  - tai, ar turto naudingo tarnavimo laikas priklauso nuo kito šio VSS naudojamo turto naudingo tarnavimo laiko;
  - Vyriausybės nustatytus nematerialiojo turto amortizacijos ekonominius normatyvus.

Naudingo tarnavimo laikas (2)

- Gali būti tiek ekonominių, tiek teisinių veiksmų, kurie turi įtakos NT naudingo tarnavimo laikui. NT naudingo tarnavimo laikas yra tas ekonominių ar teisinių veiksmų nulemtas laikotarpis, kuris yra trumpesnis.
- NT naudingo tarnavimo laikas, nustatytas atsižvelgiant į sutartines ar kitas juridines teises, neturi būti ilgesnis už šių teisių galiojimo laikotarpį, tačiau, jei VSS numato šį turtą naudoti trumpiau, jis gali būti trumpesnis. Jeigu sutartinės ar kitos juridinės teisės perleidžiamos ribotam laikotarpiui, kuris gali būti pratęsimas, ir yra tikėtina, kad jis bus pratęstas, tuomet į NT naudingo tarnavimo laiką turi būti įtraukiamas teisių galiojimo pratęsimo laikotarpis, kai yra įrodymų, kad dėl šio pratęsimo nebus patirta reikšmingų išlaidų.

Naudingo tarnavimo laikas (3)

- VSS gali pratęsti sutartinių arba kitų juridinių teisių galiojimo laikotarpį nepatirdamas reikšmingų išlaidų, jeigu:
  - yra įrodymų, grindžiamų praeities patirtimi, kad sutartinės arba kitos juridinės teisės bus atnaujintos arba pratęstos;
  - yra įrodymų, kad visos sąlygos, būtinos minėtam pratęsimui, bus patenkintos;
  - VSS išlaidos, susijusios su teisių galiojimo laikotarpio pratęsimu, nėra reikšmingos, palyginti jas su tikėtina ekonomine nauda, kurią šis VSS gautų pratęsęs teisių galiojimo laiką būsimaisiais laikotarpiais.
- Jeigu sutartinių teisių galiojimo laikotarpio pratęsimo išlaidos yra reikšmingos, tada šio laikotarpio pratęsimas iš esmės tolygus naujo NT įsigijimui, todėl apskaitoje turi būti registruojamas naujas NT vienetas. Šiuo atveju nustatant naudingo tarnavimo laiką anksčiau užregistruotam turto vienetai į vėlesnį teisių galiojimo pratęsimo laikotarpį neatsižvelgiama.

Naudingo tarnavimo laikas (4)

- Naudingo tarnavimo laikas turi būti peržiūrimas ir, jei reikia, patikslinamas kiekvienų finansinių metų pabaigoje, atsižvelgiant į pasikeitusias vidaus ir išorės aplinkybes. VSS turi kiekvienai NT grupei nustatyti naudingo tarnavimo laiką pagal Vyriausybės nustatytus ilgalaikio turto nusidėvėjimo ekonominius normatyvus, tais atvejais, kai nėra kitų objektyvių priežasčių ir įrodymų (sutartyse ar kituose dokumentuose nėra nustatytas turto naudojimo ar galiojimo laikas), dėl kurių būtų nustatomas kitoks naudingo tarnavimo laikas.
- Neriboto naudingo tarnavimo laiko nematerialiojo turto amortizacija neskačiuojama.

NT, turinčio ribotą naudingo tarnavimo laiką, vertinimas po pirminio pripažinimo

- Po pirminio pripažinimo NT, turintis ribotą naudingo tarnavimo laiką, FA yra rodomas įsigijimo savikaina, atėmus sukauptą amortizaciją ir turto nuvertėjimo sumą.

Amortizacijos metodas ir amortizacijos skaičiavimas

- NT amortizuojamoji vertė turi būti nuosekliai paskirstoma per visą turto naudingo tarnavimo laiką. Amortizacija pradedama skaičiuoti nuo kito mėnesio 1 dienos, kai turtas pradedamas naudoti. Konkretaus NT vieneto amortizacija nebeskaičiuojama nuo kito mėnesio 1 dienos, kai turtas perleidžiamas, nurašomas arba kai apskaičiuojamas ir užregistruojamas to turto vieneto nuvertėjimas, lygus jo likutinės vertės sumai.
- NT amortizacija skaičiuojama taikant tiesiogiai proporcingą (tiesinį) amortizacijos skaičiavimo metodą, pagal kurį metinė amortizacijos suma apskaičiuojama pagal šią formulę:

$$N = (V1 - V2) / T, \text{ kur}$$

N – metinė amortizacijos suma;

V1 – NT įsigijimo ar pasigaminimo savikaina;

V2 – NT likvidacinė vertė;

T – naudingo tarnavimo laikas metais.

NT, turinčio ribotą naudingo tarnavimo laiką, vertinimas po pirminio pripažinimo (2)

Amortizacijos metodas ir amortizacijos skaičiavimas (tęsinys)

- Kiekvieną mėnesį amortizacijos suma turi būti pripažįstama amortizacijos sąnaudomis, išskyrus atvejus, kai amortizacijos sąnaudos įtraukiamos į kito turto pasigaminimo savikainą.
- NT likvidacinė vertė turi būti lygi nuliui, išskyrus itin retus atvejus, kai trečioji šalis įsipareigoja nupirkti šį turtą jo naudingo tarnavimo laiko pabaigoje arba kai yra aktyvioji tokio turto rinka, pagal kurią gali būti nustatyta likvidacinė vertė, ir numatoma, kad ši rinka išliks turto naudingo tarnavimo laiko pabaigoje.
- Jei vėlesnės su NT susijusios išlaidos yra įtraukiamos į NT įsigijimo savikainą, metinė amortizacijos sąnaudų suma yra perskaičiuojama nuo šių išlaidų įtraukimo į įsigijimo savikainą dienos atsižvelgiant į tai, ar vėlesnės išlaidos prailgino NT naudingo tarnavimo laiką (pvz., į NT įsigijimo savikainą yra įtraukiamos apskaitos programinės įrangos naujo modulio (pvz., ilgalaikio turto apskaitos) įsigijimo išlaidos, tačiau interneto tinklalapio ar apskaitos programos techninės priežiūros išlaidos pripažįstamos sąnaudomis tuo laikotarpiu, kuriuo buvo patirtos).

NT, turinčio neribotą naudingo tarnavimo laiką, vertinimas po pirminio pripažinimo (3)

- NT, turinčio neribotą naudingo tarnavimo laiką amortizacija neskaičiuojama. Toks NT po pirminio pripažinimo finansinėse ataskaitose yra rodomas įsigijimo savikaina, atėmus turto nuvertėjimą.
- VSS, turintis neriboto naudingo tarnavimo laiko NT vienetų, kiekvieno ataskaitinio laikotarpio pabaigoje turi nustatyti, ar neatsirado aplinkybių, rodančių, kad turto naudingo tarnavimo laikas tapo ribotas. Jei vėlesniais ataskaitiniais laikotarpiais paaiškėja, kad NT naudingo tarnavimo laikas tapo ribotas, toks pokytis apskaitoje registruojamas ir finansinėse ataskaitose pateikiamas remiantis 7-ojo VSAFAS „Apskaitos politikos, apskaitinių įverčių keitimas ir klaidų taisymas“ nuostatomis, taikomomis keičiant apskaitinį įvertį.
- Aplinkybės, dėl kurių neriboto naudingo tarnavimo laiko NT vieneto naudingas tarnavimo laikas tapo ribotas, gali rodyti, kad turto vertė sumažėjo, todėl tokiu atveju VSS taip pat turi nustatyti turto atsiperkamąją vertę.

Nuostoliai dėl turto nuvertėjimo

- Sudarydamas FA, VSS turi nustatyti, ar ataskaitinio laikotarpio pabaigoje yra NT nuvertėjimo požymių. Jeigu tokių požymių yra, VSS turi nustatyti šio turto atsiperkamąją vertę, palyginti ją su turto balansine verte ir apskaitoje registruoti turto nuvertėjimo nuostolius remdamasis 22-ojo VSAFAS „Turto nuvertėjimas“ nuostatomis.

Nurašymas ir perleidimas

- NT turi būti nurašomas jį perleidžiant arba jei šis turtas nebeatitinka NT pripažinimo kriterijų.
- VSS gali perleisti NT jį parduodamas, išnuomodamas finansinės nuomos (lizingo) būdu, mainydamas į kitą turtą ir kitais leidžiamais būdais ir atvejais. Nustatydamas pajamų ar sąnaudų, atsiradusių dėl turto perleidimo, sumą ir laikotarpį, kurį šios pajamos ar sąnaudos turi būti įtrauktos į apskaitą ir nurodytos finansinėse ataskaitose, VSS vadovaujasi 10-uoju VSAFAS „Kitos pajamos“.
- Nurašius nevisiškai amortizuotą NT, pripažįstami nuostoliai, lygūs šio turto balansinei vertei, kurie parodomi VRA kitos veiklos sąnaudų eilutėje.
- VSS įsigytas perduoti naujas NT registruojamas nematerialiojo turto klasės sąskaitose, kaip ir įsigytas naudoti savo veikloje, ir laikomas jose iki perdavimo.

Kai kurių NT vienetų, būdingų tik viešajam sektoriui, apskaitos ypatumai

- Vienas iš reikšmingiausių NT vienetų, kurį valdo valstybė, yra teisė nustatyti mokesčius, jų dydį, juos surinkti ir naudoti. Tai yra aukščiausiai valdžiai suteikta teisė. Tačiau teisė nustatyti mokesčius, jų dydį, juos surinkti ir naudoti nėra pripažįstama NT, kuris turėtų būti registruojamas apskaitoje ir rodomas FBA.
- Įvykę VSS ir privačiojo sektoriaus subjekto sandoriai, pagal kuriuos privačiojo sektoriaus subjektas įgyja NT, registruoja jį apskaitoje ir rodo savo finansinėse ataskaitose, nebūtinai reiškia, kad VSS taip pat turėjo tą turtą registruoti apskaitoje ir rodyti FA. VSS teisė duoti leidimą naudoti viešuosius išteklius, juos parduoti, taip pat teisė apriboti viešųjų išteklių naudojimą, turinti NT požymių paprastai nepripažįstama NT, kuris turi būti registruojamas apskaitoje ir rodomas VSS FA. Jei kai kuriais atvejais ekonominė nauda būsimaisiais laikotarpiais gali būti įvertinta, toks turtas registruojamas apskaitoje ir rodomas FBA remiantis nuostatomis, taikomomis nemokamai gautam NT.

Kai kurių NT vienetų, būdingų tik viešajam sektoriui, apskaita (2)

- Valstybė taip pat valdo tokį NT požymių turintį turtą, kaip valstybės vardas, Lietuvos Respublikos heraldikos objektai, teisės į oro erdvę virš Lietuvos Respublikos teritorijos, jos kontinentinį šelfą ir ekonominę zoną Baltijos jūroje ir panašiai. Šis turtas taip pat neregistruojamas apskaitoje ir nerodomas FBA, kadangi neįmanoma įvertinti ekonominės naudos, kurią teiks šio turto naudojimas ateityje.
- Tam tikras valstybės valdomas NT neturi įsigijimo savikainos, tačiau teikia ekonominę naudą, kurią galima patikimai įvertinti. Toks turtas registruojamas apskaitoje ir pateikiamas FA dabartine grynujų būsimųjų pinigų srautų, kuriuos tikimasi gauti naudojant turtą ar jį perleidus, verte. Dabartinės grynujų būsimųjų pinigų srautų vertės skaičiavimas detalčiau aprašytas 22-ajame VSAFAS „Turto nuvertėjimas“.

Baigiamosios nuostatos

- VSS, taikydamas šį standartą pirmą kartą, inventorizuoja turimus ataskaitinio laikotarpio pradžioje NT vienetus ir įvertina juos pagal šio standarto reikalavimus.
- Jei trūksta duomenų ir dėl to kai kurių NT vienetų neįmanoma įvertinti pagal šio standarto reikalavimus, jie apskaitoje registruojami simboline vieno lito verte.
- NT vienetai, neatitinkantys šio standarto reikalavimų, yra nurašomi (tokių NT vienetų kiekinė apskaita kontrolės tikslais gali būti tvarkoma, jeigu taip numatyta konkretaus VSS apskaitos politikoje).

Informacijos pateikimas finansinių ataskaitų aiškinamajame rašte

- VSS FA AR turi būti pateikta:

- informacija apie NT apskaitos politiką ir jos keitimą;
- kiekvienos NT grupės, jei VSS turi tos grupės NT, naudingo tarnavimo laikas;
- jei VSS turi NT vienetų, kurių naudingo tarnavimo laikas neribotas, AR turi nurodyti tokių turto vienetų balansinę vertę ir prielaidas, kuriomis pagrindžiamas šių NT vienetų priskyrimas neriboto naudingo tarnavimo laiko NT;
- NT verčių pagal nematerialiojo turto grupes pokytį per ataskaitinį laikotarpį pagal standarte pateiktą formą.

Taip pat privalo nurodyti:

- turto, kuris yra visiškai amortizuotas, tačiau vis dar naudojamas VSS veikloje, įsigijimo ar pasigaminimo savikainą;
- turto, kurio kontrolę riboja sutartys ar teisės aktai, ir turto, užstatyto kaip įsipareigojimų įvykdymo garantija, likutinę vertę;
- bendrą plėtros ir tyrimų išlaidų sumą, pripažintą to laikotarpio sąnaudomis.

Informacijos pateikimas finansinių ataskaitų aiškinamajame rašte (2)

	PD	P/L	Kitas NT			NP ir IA		Iš viso
			P/L	LMMK	Kt. NT	NP	IA	
Įsigijimo ar pasigaminimo savikaina:								
Įsigijimo ar pasigaminimo savikaina ataskaitinio laikotarpio pradžioje								
Įsigijimai per ataskaitinį laikotarpį (+)								
iš jų naujo								
Perleidimai ir nurašymai per ataskaitinį laikotarpį (-)								
iš jų pardavimai								
Pergrupavimai (+/-)								
Įsigijimo ar pasigaminimo savikaina ataskaitinio laikotarpio pabaigoje								
Sukaupta amortizacijos suma:								
Sukaupta amortizacijos suma ataskaitinio laikotarpio pradžioje								
Amortizacija per laikotarpį (+)								
Sukaupta perleisto ir nurašyto turto amortizacija (-)								
Pergrupavimai (+/-)								
Amortizacijos suma ataskaitinio laikotarpio pabaigoje								

Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartai

(Lentelės tęsinys)

	PD	P/L	Kitas NT			NP ir IA		Iš viso
			P/L	LMMK	Kt. NT	NP	IA	
Nuvertėjimas:								
Nuvertėjimo suma ataskaitinio laikotarpio pradžioje								
Nuvertėjimo suma per ataskaitinį laikotarpį (+)								
Nuvertėjimo suma, atkurta per ataskaitinį laikotarpį (-)								
Pergrupavimai (+/-)								
Nuvertėjimo suma laikotarpio pabaigoje								
NT likutinė vertė ataskaitinio laikotarpio pabaigoje								
NT likutinė vertė ataskaitinio laikotarpio pradžioje								
NT likutinė vertė ataskaitinio laikotarpio pabaigoje (kaip parodyta FBA)								

Santrumpos:

PD – plėtros darbai

P/L – programinė įranga ir programinės įrangos licencijos

P/L – patentai ir licencijos

LMMK – literatūros, mokslo ir meno kūriniai

Kt. NT – kitas nematerialusis turtas

NP – nebaigti projektai

IA – išankstiniai apmokėjimai

Pagrindinės nematerialiojo turto operacijos

- Įsigijimas
  - D 11 Nematerialusis turtas
  - K 6/ 11 Trumpalaikiai įsipareigojimai / išankstiniai apmokėjimai už nematerialųjį turta
- Įsigijimas neatlygintinai ne iš VSS
  - D 11 Nematerialusis turtas
  - K 4 Finansavimo sumos (gautos)
- Įsigijimas neatlygintinai iš VSS
  - D 11 Nematerialusis turtas (įsigijimo savikaina)
  - K 11 Nematerialusis turtas (sukaupta amortizacija)
  - K 11 Nematerialusis turtas (nuvertėjimas)
  - K 4 Finansavimo sumos (gautos)
- Amortizacijos skaičiavimas
  - D 8 Ilgalaikio turto nusidėvėjimo ir amortizacijos sąnaudos
  - K 11 Nematerialusis turtas
  - D 4 Finansavimo sumos (panaudotos)
  - K 7 Finansavimo pajamos
- Nuvertėjimo skaičiavimas
  - D 8 Nuvertėjimo, nurašytų sumų , atidėjinių sąnaudos
  - K 11 Nematerialusis turtas
  - D 4 Finansavimo sumos (panaudotos)
  - K 7 Finansavimo pajamos
- Turto nurašymas
  - D 8 Nuvertėjimo, nurašytų sumų, atidėjinių sąnaudos
  - K 11 Nematerialusis turtas
  - D 4 Finansavimo sumos (panaudotos)
  - K 7 Finansavimo pajamos
- Turto pardavimas
  - D 2 Gautinos sumos
  - K 11 Nematerialusis turtas
  - D/K 8/7 nuostolis/ pelnas iš ilgalaikio turo perleidimo
  - D 4 Finansavimo sumos (panaudotos)
  - K 7 Finansavimo pajamos (*likutine verte*)

Užduotys

Teorinis klausimas

Kuris iš žemiau pateiktų pavyzdžių yra tyrimo veiklos pavyzdys?

- a) Pavyzdžių ir modelių projektavimas, konstravimas ir testavimas prieš pradedant juos gaminti arba naudoti.
- b) Gautų žinių įvertinimas ir jų pritaikymas.
- c) Instrumentų, įrankių, šablonų ir antspaudų projektavimas pagal naujas technologijas.
- d) Bandomosios įrangos projektavimas, konstravimas ir eksploatavimas.

Užduotys (2)

Praktinis klausimas

VSS turimos programinės įrangos įsigijimo savikaina – 36 000 Lt. Programinė įranga apskaitoje užregistruota 200X m. balandžio 5 d. Nustatyta likvidacinė vertė – 0 Lt, naudingo tarnavimo laikas – 4 metai. Apskaitos programa įsigyta iš valstybės biudžeto lėšų.

Kokie įrašai registruojami apskaitoje apskaitant NT amortizaciją?